

Helsingfors/Mariehamn 26.5.2008

Nr 26/08

Hänvisning Ålands lagtings skrivelse
30.4.2008, nris 91-94/2008.

Till Justitieministeriet

Ärende Utlåtande över följande av lagtinget 30.4.2008 antagna landskapslagar:

1. Landskapslag om tillämpning i landskapet Åland av barnskyddslagen (nedan landskapslagen),
2. Landskapslag om ändring av 2f § landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om socialvård,
3. Landskapslag om ändring av 10 § landskapslagen om stöd för vård av barn i hemmet,
4. Landskapslag om ändring av 8 § landskapslagen om tillämpning av lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda.

Ålandsdelegationen avger i det följande ett gemensamt utlåtande över ovan nämnda landskapslagar.

Landskapslagarnas huvudsakliga innehåll

Landskapslagen är en s.k. blankettlag, enligt vilken rikets barnskyddslag (FFS 417/2007) med vissa i landskapslagen angivna avvikelser görs tillämplig i landskapet. Ändringarna i barnskyddslagen skall gälla i landskapet från det de träder i kraft i riket. De förvaltningsuppgifter som enligt barnskyddslagen ankommer på länsstyrelsen skall i landskapet handhas av landskapsregeringen till den del förvaltningen grundar sig på landskapets lagstiftningsbehörighet på området.

Postadress:
Ålandsdelegationen
Länsstyrelsen
PB 58
22101 MARIEHAMN

Telefon
växel 018-635270

Telefax
018-635268

Adress i Helsingfors
Georgsgatan 9 A 4
00120 HELSINGFORS

Tel. 09-643655

Genom landskapslagen upphävs landskapslagen angående tillämpning av vissa författningar rörande barnskydd i landskapet Åland (ÅFS 13/1977), genom vilken rikets tidigare barnskyddslag (FFS 683/1983) och barnskyddsförordning (FFS 1010/1983) varit gällande i landskapet Åland (ÅFS 47/1984). Genom en lagändring (ÅFS 146/2007) förblev nämnda riksförfattningar gällande i landskapet till den del de reglerar ärenden som utgör landskapsbehörighet, trots att de i riket ersatts av den nya barnskyddslagen.

Syftet med barnskyddslagen är att trygga barnets rätt till en trygg uppväxtmiljö, en harmonisk och mångsidig utveckling samt till särskilt skydd. Barnskyddslagen innehåller bestämmelser om främjande av barns och ungas välfärd, ordnande av barnskydd och dess former, procedurbestämmelser, övervakning, handläggning av ärenden samt sökande av ändring.

I de övriga landskapslagarna görs av landskapslagen föranledda följdändringar samt ändringar av teknisk art.

Lagstiftningsbehörigheten

I en landskapslag kan enligt 19 § 3 mom. i självstyrelselagen för vinnande av enhetlighet och överskådlighet intas stadganden av rikslagstiftningsnatur som i sak överensstämmer med motsvarande stadganden i rikslag. Intagande av sådana stadganden i en landskapslag medför inte ändring i fördelningen av lagstiftningsbehörigheten mellan riket och landskapet.

Landskapslagstiftningen berör landskapets myndigheter, kommunernas förvaltning, socialvård och undervisningsväsendet på vilka områden lagstiftningsbehörigheten tillkommer landskapet enligt 18 § 1, 4, 13 och 14 punkterna i självstyrelselagen.

Till rikets lagstiftningsbehörighet hör statsmyndigheternas organisation och verksamhet, förmynderskap, familjeförhållanden, barns rättsliga ställning och rättskipning enligt 27 § 3, 6, 7 och 23 punkterna i självstyrelselagen.

I barnskyddslagen ingår ett flertal stadganden som kan ingripa i de i grundlagens 2 kapitel skyddade grundläggande fri- och rättigheterna samt utgöra administrativa ingrepp i den personliga friheten på vilka rättsområden lagstiftningsbehörigheten tillkommer riket enligt 27 § 1, 2 och 24 punkterna i självstyrelselagen.

Den genom landskapslagen antagna barnskyddslagen berör således dels områden som faller inom landskapets behörighet och dels områden som utgör riksbehörighet. Till den del landskapslagen berör områden som hänförs till rikets lagstiftningsbehörighet kan de

med stöd av 19 § 3 mom. i självstyrelselagen intas i landskapslagen. Med stöd av nämnda lagrum kan även rikets myndigheter, såsom förvaltningsdomstolen, påföras motsvarande uppgifter som i rikslagstiftningen.

Enligt landskapslagen 2 § skall de förvaltningsuppgifter som enligt barnskyddslagen ankommer på länsstyrelsen i landskapet handhas av landskapsregeringen, till den del förvaltningen grundar sig på landskapets lagstiftningsbehörighet på området. Eftersom denna bestämmelse inte närmare preciserats kan den leda till oklarhet vid tillämpningen och är betänklig ur rättssäkerhetssynpunkt, men förleder ingen anmärkning ur behörighetssynpunkt.

I landskapslagens 6 § berättigas landskapsregeringen att inom landskapets behörighet genom landskapsförordning besluta att författningar som utfärdats med stöd av barnskyddslagen skall tillämpas i landskapet oförändrade eller med de ändringar landskapsregeringen föreskriver. Med anledning härav konstateras att enligt 21 § i självstyrelselagen kan landskapsregeringen med stöd av ett bemyndigande i landskapslag utfärda landskapsförordningar i angelägenheter som hör till landskapets behörighet. Genom landskapslag skall dock utfärdas bestämmelser om grunderna för individens rättigheter och skyldigheter samt om frågor som enligt grundlagen eller självstyrelselagen i övrigt hör till området för lag. Denna begränsning motsvarar begränsningen i 80 § i grundlagen. Detta innebär att det tydligt skall framgå hur normgivningsmakten delegeras och vilka områden och vilka angelägenheter delegeringen gäller. Om delegeringen av normgivningsmakten inte uppfyller de krav som grundlagen uppställer, står den i strid med 27 § 1 punkten i självstyrelselagen, som hänför stiftande av grundlag och avvikelser från grundlag till rikets behörighet. I så fall utgör delegeringsstadgande en behörighetsöverskridning. Enligt sin ordalydelse är delegeringsstadgandet i 6 § i landskapslagen vagt till den del det bemyndigar landskapsregeringen att göra ändringar i bestämmelser som utfärdats med stöd av rikslagen. Innehållet i delegeringen preciseras och begränsas emellertid av den reglering som finns i landskapslagen. De ändringar som landskapsregeringen kan göra i förhållande till riksförfattningarna begränsas genom att landskapsregeringen endast kan utfärda förordningar inom landskapets behörighet. Dessutom avser stadgandet ändringar i riksförfattningar på förordningsnivå eller lägre nivå. Mot denna bakgrund föreligger ingen behörighetsöverskridning.

Enligt landskapslagens 7 § överklagas beslut som fattas enligt landskapslagen enligt bestämmelserna i barnskyddslagen. Besvär över lagligheten av landskapsregeringens beslut skall dock överklagas hos högsta förvaltningsdomstolen. Besvärskonklusionen överensstämmer med 25 och 26 § i självstyrelselagen.

Ålandsdelegationens utlåtande

Ålandsdelegationen finner att landskapslagarna faller inom landskapets lagstiftningsbehörighet. Tillämpningen av landskapslagen om ändring av 2f § landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om socialvård, landskapslagen om ändring av 10 § landskapslagen om stöd för vård av barn i hemmet och landskapslagen om ändring av 8 § landskapslagen om tillämpning av lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda förutsätter att även landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av barnskyddslagen träder i kraft.

Närvarande Ordföranden Lindbäck, ledamöterna Erlandsson, Lampi, Mäenpää och Olsson.

På Ålandsdelegationens vägnar:

Peter Lindbäck
ordförande

Rainer Åkerblom
sekreterare